

Advies over de toegang tot hulpmiddelen voor plus 65-jarigen

Datum van publicatie: 8 december 2021

Contactpersoon: Johan Vermeiren | johan@noozo.be

Noozo | info@noozo.be | 02 274 00 31 | www.noozo.be
Vooruitgangstraat 323 bus 7, 1030 Brussel
Ondernemingsnr. 0474368206 | RPR Brussel

Inhoudsopgave

---

1. Leeswijzer	3
2. Samenvatting	3
3. Ook plus 65-jarigen moeten recht hebben op hulpmiddelen	7
3.1 Groeiend bewustzijn bij het beleid	7
3.2 Plus 65 met een handicap: een groeiende groep in de samenleving	8
3.3 Juridische gronden.....	9
3.4 Over wie gaat het?	10
3.5 Aanbeveling.....	11
4. Wat is de doelstelling?	11
4.1 Hulpmiddelen voor 65-plussers versus een ééngemaakt beleid ...	11
4.2 Behoud van rechten	13
4.3 Aanbeveling	14
5. Erkenning van handicap	15
5.1 Handicap erkend buiten het VAPH.....	15
5.2 Effecten van eigen inzet	16
5.3 Een bijkomende aandoening	16
5.4 Telkens hetzelfde verhaal	17
5.5 Aanbeveling	18
6. Handicap door ouderdom of ontstaan op jongere leeftijd	18
6.1 Principieel gelijk met praktische verschillen.....	18
6.2 Aanbeveling	21
7. Kopen en hergebruik	22
7.1 Huur	22
7.2 Hergebruik	24
7.3 Aanbeveling.....	25
8. VSB versus VAPH	26
8.1 Nomenclatuur en refertelijst	26
8.2 Indicering en aanvraagprocedure:	26
8.3 Model VSB of VAPH.....	29
8.4 Lage drempel.....	30
8.5 Aanbeveling.....	30
9. Eindnoten	32

1. Leeswijzer

Dit advies veronderstelt enige kennis over het hulpmiddelenbeleid van de Vlaamse overheid. Momenteel zijn er vijf instanties die tussenkomsten voor hulpmiddelen voorzien.

- [Mobiliteitshulpmiddelen](#) door de Vlaamse Sociale Bescherming (VSB), ongeacht de leeftijd.
- [Hulpmiddelen](#) vanuit het Vlaams Agentschap Personen met een Handicap (VAPH), begrensd tot mensen met een erkenning handicap voor 65 jaar.
- [Speciale onderwijsleermiddelen](#) vanuit het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AGODI), beperkt tot gebruik in het onderwijs, zonder leeftijdsbeperking
- [Hulpmiddelen voor werk](#) vanuit de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en beroepsopleiding (VDAB), beperkt tot wie werkt.
- [Aanpassingspremie](#) aan woningen voor oudere bewoners, vanuit het Agentschap Wonen Vlaanderen, beperkt tot plus 65 jaar.

2. Samenvatting

Om een erkenning handicap te krijgen van het Vlaams Agentschap Personen met een Handicap (VAPH) moet je een aanvraag indienen voor je 65ste verjaardag. Wanneer je je handicap op latere leeftijd verwerft, heb je dus geen recht op terugbetaling van hulpmiddelen. Deze problematiek wordt al jaren aangeklaagd.

Met de 6de staatshervorming werd voor mobiliteitshulpmiddelen hieraan deels een oplossing gegeven in de Vlaamse Sociale Bescherming (VSB).

Zowel de vorige als de huidige Vlaamse regering wil komen tot een hulpmiddelenbeleid waar de leeftijd geen rol speelt. De administraties van de VSB en het VAPH kregen de opdracht

voorstellen hiertoe uit te werken. **NOOZO wil met dit advies aanbevelingen formuleren om mee te nemen in het toekomstig beleid.**

We vatten deze aanbevelingen samen in volgende kernpunten:

- Het recht op hulpmiddelen voor 65-plussers moet gegarandeerd worden. Het is een maatschappelijke noodzaak toegang tot hulpmiddelen voor mensen boven 65 jaar te voorzien. De opdracht tot uitvoering van het VN-verdrag handicap ongeacht de leeftijd blijft ook zonder het invoeren van discriminatie bestaan.
- Voor NOOZO is de eerste doelstelling op kortere termijn een beleid dat toegang geeft tot hulpmiddelen voor personen ouder dan 65. De uiteindelijke doelstelling is de realisatie van een leeftijdsonafhankelijk hulpmiddelenbeleid. We zien het als een mogelijkheid om tijdelijk een ander beleid te voeren met budgetten voor een verworven handicap na 65 en onder de 65 jaar.
- De groep ouderen is een grote groep waarvan de noden hoog zijn en moeilijk kunnen worden ingeschat. Dit geldt ook voor de financiële middelen hiervoor nodig.
  - NOOZO adviseert een stapsgewijze realisatie van het recht op hulpmiddelen voor iedere persoon met een handicap, ongeacht de leeftijd.
  - Verwerf inzicht in de vraag naar hulpmiddelen bij personen ouder dan 65 jaar vooraleer grote beleidsmatige ingrepen te doen. Vaar niet blind.
- De uitbreiding van de toegang tot hulpmiddelen voor de plus 65-jarigen mag niet ten koste gaan van de groep van min 65-jarigen. NOOZO bepleit een strikte hantering van het standstill principe: de realisatie van rechten voor de ene groep mag niet ten koste gaan van reeds verworven rechten voor de andere groep.

- Onderzoek de financiële impact van elke geplande beleidsingreep.
- Monitor de effecten van beleidsingrepen ten gunste van 65-plussers. Welk effect heeft dit voor personen met een handicap onder de 65 jaar?
- Voorzie voor de kortere termijn een eigen budget voor maatregelen ten gunste van plus 65-jarigen. Oormerk de middelen voor min 65-jarigen bij de realisatie van een leeftijdsonafhankelijk beleid.
- NOOZO ziet geen principiële onderscheid in de benadering van de nood aan hulpmiddelen voor mensen onder en boven de leeftijd van 65.
  - De indicering (= "wie komt in aanmerking voor welke terugbetaling") kan op een gelijke manier gebeuren zoals nu in het VAPH: beoordeling van de doelmatigheid van de bijstand in functie van de handicap en in verhouding tot de kost.
  - Stapsgewijs het recht voor plus 65-jarigen realiseren is een optie. Dit kan door te starten met thuiswonenden en de leeftijdsgroep tot 80 jaar of starten met bepaalde hulpmiddelen. Belangrijke voorwaarden daarbij zijn dat er op een redelijke termijn hulpmiddelen worden voorzien voor:
    - Mensen in een woonzorgcentrum
    - Personen ouder dan 80.
- Werk op korte termijn binnen het VAPH-oplossingen uit voor:
  - a. Wie reeds een erkende handicap had voor 65 jaar buiten het VAPH. Beschouw deze erkenningen als een vermoeden van handicap. Beoordeel de nood aan hulpmiddelen vanuit de huidige toestand.
  - b. Maak de inschrijving en erkenning van handicap door het VAPH mogelijk onder de 65 jaar wanneer er geen concrete ondersteuningsvraag is.

- c. Personen met een erkenning van handicap voor de leeftijd van 65 krijgen soms nieuwe aandoeningen na hun 65 jaar. Als de aandoening geen band heeft met de aandoening die voor 65 jaar aanleiding gaf tot erkenning handicap is tussenkomst niet mogelijk. Behandel deze situaties als een verergering van de handicap.
- Voorkom nodeloze dubbele verzameling van gegevens voor de erkenning van handicap. Zorg ervoor dat instanties meer terugvallen op info die bij andere instanties reeds beschikbaar is.
  - NOOZO ziet de verdere ontwikkeling van het hulpmiddelenbeleid eerder voortbouwend op de aanpak van het VAPH dan de benadering in de VSB:
    - Het gehanteerde beoordelingskader van het VAPH kan voor NOOZO behouden blijven voor plus 65-jarigen.
    - Een aantal kenmerken van de aanpak van het VAPH zijn belangrijk: multidisciplinaire aanpak, machtsevenwicht tussen de gebruikers en leveranciers in de beleidsvoorbereiding, inspraak van de aanvrager, interne beroepsmogelijkheden en rechten los van een bijdrage zoals in de VSB.
  - Zorg voor een lage drempel door eenvoudige aanvraagprocedures, doorzichtige regelgeving, goede informatie en betaalbare hulpmiddelen.
  - Beleidskeuzes moeten onderbouwd worden met ervaringen uit de praktijk of resultaten van onderzoek. Inzichten over de effectiviteit van de aanpak van de VSB en het VAPH ontbreken.
  - Overwegingen in verband met kostenefficiëntie:
    - Evalueer het nut van huur niet enkel vanuit de kostenzijde. Kijk ook naar baten voor de gebruiker. Voor een beperkt aantal types van producten kan huur of een abonnementsformule verantwoord zijn. We denken dan vooral aan hoogtechnologische producten en software.

- Voor specifieke situaties kan hergebruik van hulpmiddelen een alternatief zijn voor aankoop. Zet gerichte proefprojecten op voor hergebruik van hulpmiddelen.
- Maak huur voor de gebruiker ook mogelijk als optie naast aankoop. Breng hierbij zowel het nut voor de gebruiker als het kosteneffect voor de overheid in rekening.

3. Ook plus 65-jarigen moeten recht hebben op hulpmiddelen

3.1 Groeiend bewustzijn bij het beleid

De Vlaamse ouderenraad bracht reeds in 2012 een [advies](#) uit dat met onderbouwing pleit voor de toegang tot hulpmiddelen voor 65-plussers.

Als gevolg van de 6de staatshervorming werden in de vorige regeerperiode de mobiliteitshulpmiddelen overgebracht van het federale RIZIV naar de Vlaamse Sociale Bescherming. Een aantal tussenkomsten die het VAPH vroeger bijkomend toekende, werden overgeheveld naar de VSB. De leeftijdsgrenzen voor rolstoelaanpassingen vielen hiermee weg. In de toekenning van mobiliteitshulpmiddelen speelt het verschil in leeftijd enkel nog voor:

- de verplichte huur voor wie in een woonzorgcentrum woont of thuis wonende personen ouder dan 85,
- vernieuwingstermijnen in functie van de leeftijd in vier categorieën: -12-jarigen, 12-18 jaar, 18-65 jaar en + 65 jaar.

Beleidsmakers stelden bij deze operatie duidelijk dat het de bedoeling is om het volledige hulpmiddelenbeleid leeftijdsonafhankelijk te maken. Dit zou in fases gebeuren.

In deze regeerperiode vernoemt de beleidsbrief van de minister van Welzijn een streven in deze richting.¹ Ook wil men

alternatieven voor aankoop (zoals huur en hergebruik) onderzoeken.

3.2 Plus 65 met een handicap: een groeiende groep in de samenleving

De Vlaamse bevolking vergrijst. Sinds 2000 nam het aandeel van de bevolking van 65 jaar of ouder in Vlaanderen toe: van 17% in 2000 naar 20% in 2020 (1.326.000 inwoners). In 2028 verwacht men dat het aandeel ouderen 23% in de bevolking gaat bedragen.

Het aandeel mensen met een beperking stijgt met de leeftijd. Op basis van bevraging van de bevolking (EU SILC bevraging 2020) zegt in de totale thuiswonende bevolking 7% een functiebeperking te hebben met ernstige hinder. Voor +65-jarigen is dit 12%. In een groep van 1.326.000 gaat dit dus over 159.000 personen met een ernstige beperking. Daarbovenop komen nog de mensen die in een woonzorgcentrum verblijven. Bij deze groep mogen we ervan uitgaan dat ze allen een ernstige beperking hebben. In 2018 ging het over 70.000 mensen. Het gaat dus minstens over 230.000 mensen met een handicap boven de 65 jaar.

In 2019 maakten van de 100.000 gebruikers van de VAPH-dienstverlening 46.000 mensen gebruik van hulpmiddelen. Dit is 46%. Wanneer men deze 46% combineert met de potentiële groep van 230.000 komt men op 105.000 potentiële hulpmiddelengebruikers. Wellicht is dit een te ruime inschatting, maar dan nog kunnen we concluderen dat er veel noden en potentiële hulpmiddelengebruikers zijn in de doelgroep boven 65 jaar.

Steeds meer ouderen willen actief ouder worden en zijn goed geïnformeerd. Dit draagt bij tot een vraag naar hulpmiddelen in deze leeftijdsgroep.

Gebruik van hulpmiddelen kan sterk bijdragen tot zelfstandigheid en deelname aan de samenleving. Naast deze winst draagt het bij tot minder nood aan andere ondersteuningsvormen.

Vergrijzing, actief ouder worden, meer handicaps met de leeftijd en “wie met een handicap gebruikt hulpmiddelen” dragen bij tot de vraag naar hulpmiddelen en bijhorende kosten. Meer inzicht in deze mechanismen is nodig om beleid te onderbouwen.

Dit alles betekent dat er hoge nood is in de bevolkingsgroep boven 65 jaar en er veel financiële middelen nodig zijn. We weten nog niet hoeveel middelen en op welke terreinen.

3.3 Juridische gronden

Het [VAPH argumenteert](#) dat de leeftijdsgrens van 65 jaar niet in strijd is met het grondwettelijk gelijkheids- en niet-discriminatiebeginsel. Het Arbitragehof bevestigde dit in het arrest van 14 februari 2001. Verder verwijst het VAPH naar zijn aanvullende werking. Plus 65-jarigen kunnen aankloppen bij de ouderenzorg. Hier is echter (buiten de mobiliteitshulpmiddelen en woningaanpassingen voor 65+) geen toegang tot hulpmiddelen voorzien.

Een [aanbeveling van Unia](#) over leeftijdsdiscriminatie argumenteert echter dat de huidige situatie toch een schending inhoudt van de grondwet en het VN-verdrag handicap. We herhalen hier niet de gemaakte juridische analyse maar verwijzen ernaar.

We voegen aan deze analyse een verwijzing toe naar het [handvest](#) van grondrechten van de Europese Unie art. 21 dat discriminatie op verschillende gronden, waaronder leeftijd, verbiedt.

In november 2021 wordt opnieuw het standpunt verwacht van het grondwettelijk hof naar aanleiding van een [prejudiciële vraag](#) over schending van het gelijkheidsbeginsel in de Waalse wetgeving.

De leeftijdsgrens in het VAPH vindt zijn basis in de opdracht tot beroepsinschakeling die vanuit het Rijksfonds voor Sociale Reclassering van Mindervaliden (RSRMV) werd overgedragen naar het Vlaams Fonds voor Sociale Integratie van Personen met een Handicap (VFSIPH). Het VFSIPH ging in 2006 over in het VAPH. De opdracht van het VAPH gaat verder dan beroepsinschakeling en is

gericht op sociale integratie en participatie. De oorspronkelijke reden om de leeftijdsgrens te hanteren vervalt hiermee volgens NOOZO.

Juridische argumenten kunnen het aanslepende karakter van de niet toegang tot hulpmiddelen doorbreken. **Zelfs al zou het juridisch niet over leeftijdsdiscriminatie gaan dan nog is de toegang tot hulpmiddelen voor mensen boven 65 jaar een maatschappelijke noodzaak. De opdracht tot uitvoering van het VN-verdrag ongeacht de leeftijd blijft ook zonder het inroepen van discriminatie bestaan.**

3.4 Over wie gaat het?

Het gaat niet over 65-plussers die:

- Een erkenning van hun handicap hebben van het VAPH voor 65 jaar en wiens vraag na 65 jaar verband houdt met de handicap waarvoor er een tussenkomst was voor 65 jaar. Ook zij komen na hun 65ste verder in aanmerking.

Het gaat wel over 65-plussers in volgende situaties:

- Iemand heeft een handicap voor 65 jaar maar nog geen concrete ondersteuningsvraag voor tussenkomst waarin het VAPH voorziet. Zonder concrete ondersteuningsvraag is er geen erkenning mogelijk en is het na 65 jaar alsof men de handicap na 65 jaar verwerft. Dit is een reëel probleem voor mensen met evolutieve aandoeningen. Ook bij andere handicaps vergroot de impact van de handicap door ouder te worden.
- Wie een erkenning heeft van de voorgangers van het VAPH zoals RSRMV, Fonds 81, VFSIPH. Mensen met een officieel attest of uitspraak van een andere overheidsdienst (ministerie sociale voorzorg, VDAB, onderwijs, ...) een verzekeringsinstelling, een ziekenfonds of een gerechtelijke instantie, waaruit blijkt dat de handicap officieel is vastgesteld voor de aanvrager 65 jaar geworden is. De beperkingen van toen zullen echter geëvalueerd worden vanuit het huidige decreet.

- Wiens handicap erkend werd door het VAPH voor 65 jaar en een bijkomende aandoening oploopt. Tussenkost kan enkel als de bijstand verband houdt met een handicap die ze voor deze leeftijd al hadden.
- Iemand die een handicap verwerft na 65 jaar kan niet meer bij het VAPH terecht. Enkel voor mobiliteitshulpmiddelen zijn er mogelijkheden bij VSB en voor woningaanpassingen bij het Agentschap Wonen.

3.5 Aanbeveling

- ✓ Verwerf beter inzicht in de grootte en aard van de vraag naar hulpmiddelen bij 65+ vooraleer grote beleidsmatige ingrepen te doen. Vaar niet blind.
- ✓ Het juridische vraagstuk of de leeftijdsgrens geldt als discriminatie of een schending van de grondwet mag een oplossing niet tegenhouden. De nood van 65-plussers is op zich een afdoende argument.
- ✓ Werk op korte termijn binnen het VAPH-oplossingen uit voor:
  - wie reeds een handicap had voor 65 jaar maar nog geen erkenning van het VAPH heeft;
  - wie wel een erkenning had maar met nieuwe noden wordt geconfronteerd.
- ✓ Werk oplossingen uit voor wie nu niet in aanmerking komt omdat er geen enkele erkenning voor 65 jaar was.

4. Wat is de doelstelling?

4.1 Hulpmiddelen voor 65-plussers versus een ééngemaakt beleid

Het beleid denkt in de richting van een stapsgewijze realisatie van de toegang tot hulpmiddelen voor plus 65-jarigen door een uniform hulpmiddelenbeleid leeftijdsonafhankelijk te maken.

Men kan ook als doelstelling zien: "toegang tot hulpmiddelen die nodig zijn voor 65 plus". Deze toegang realiseren door een leeftijdsonafhankelijk beleid is een middel. Men kan als middel ook andere beleidsinitiatieven uitwerken. Zoals bijvoorbeeld de [aanpassingspremie](#) voor woningen met een oudere bewoner.

Waar ligt het doel? De keuze voor een leeftijdsonafhankelijk beleid of een beleid gericht op hulpmiddelen voor plus 65-jarigen?

We kijken hiernaar vanuit het VN-verdrag handicap.

- Mensen op oudere leeftijd die voldoen aan de definitie handicap van het VN-verdrag handicap maken evenveel aanspraak op de rechten in dit verdrag.
- In opvolging van het VN-verdrag handicap is tijdens de 13de sessie van Staten gebonden door het VN-verdrag ([COSP13](#)) vorig jaar ingegaan op de rechten van oudere personen met een handicap. Daarin kwam een sterk pleidooi om werk te maken van het doorbreken van silo-denken in beleidsvoering tussen oudere en jongere mensen met een handicap. De focus lag op ondersteuning (artikel 19), maar kan doorgetrokken worden naar hulpmiddelen. De bijdrage van [AGE Platform Europe](#), een koepelorganisatie van ouderen in Europa, gaat hier op in.
- In 2019 verscheen een lijvig [VN-rapport](#) over de rechten van oudere personen met een handicap. In overweging 13 wordt gesteld dat er specifieke maatregelen nodig zijn voor ouderen met een handicap. In overweging 65 en 66 wordt stapsgewijze realisatie van gelijke rechten voor oudere en jongere personen met een handicap voorzien. In principe is onderscheid op leeftijd niet toegelaten.
- Een leeftijdsonafhankelijk hulpmiddelenbeleid vanuit het VN-verdrag handicap is hiermee een doel op zich.

Er wordt gewerkt aan een VN-verdrag voor ouderen. Hierbij zullen aspecten die verschillend zijn voor handicap en ouderdom aan bod

komen. Het is onduidelijk of dit verdrag voor ouderen er komt en wat dit dan betekent voor het VN-verdrag handicap.

NOOZO beveelt aan om de doelstelling van een leeftijdsonafhankelijk hulpmiddelenbeleid te realiseren door een stapsgewijze toegang tot hulpmiddelen voor plus 65-jarigen op korte termijn. We leggen in dit advies niet het accent op de realisatie van een leeftijdsonafhankelijk hulpmiddelenbeleid. De focus ligt op stapsgewijze realisatie van een recht op hulpmiddelen voor plus 65-jarigen. Vanuit onze ervaringen reiken we een aantal aandachtspunten en aanbevelingen aan om mee te nemen in de realisatie van het recht op hulpmiddelen voor ouderen.

4.2 Behoud van rechten

We weten dat de potentiële doelgroep van plus 65-jarigen groot is en nog groeit. We verwachten en hopen dat deze bevolkingsgroep mondiger en beter geïnformeerd wordt. Een opheffing van de leeftijdsgrens voor alle hulpmiddelen voorzien door het VAPH zal leiden tot een uitbreiding van de aanvragen. Hoe groot die uitbreiding zal zijn, weten we niet.

De ouderenraad pleitte in zijn advies om voldoende middelen te voorzien voor een uitbreiding.² NOOZO sluit hierop aan, maar stelt een voorwaarde. De toegang tot hulpmiddelen en andere ondersteuningsvormen voor min 65-jarigen mogen niet ingeperkt worden door de uitbreiding naar een grotere groep.

Puur juridisch wordt het standstill principe als belangrijk en tegelijkertijd relatief omschreven. Rechten mogen enkel beperkt verminderd worden als de globale bescherming niet vermindert en als er redenen van algemeen belang voor zijn.³

NOOZO pleit om het standstill principe strikt te hanteren en mechanismen in te bouwen zodat het in de praktijk werkelijk wordt gerealiseerd. Deze bezorgdheden werden in het verleden bij andere hervormingen geformuleerd maar in de praktijk niet opgevolgd. Bij de overheveling van de bevoegdheid werk van het

VFSIPH naar de VDAB beloofde men de doelgroep te monitoren. In de conceptnota mobiliteitshulpmiddelen zou men overgehevelde middelen ook oormerken. Telkens is dit niet uitgevoerd. Bij elke volgende samenvoeging van middelen vraagt NOOZO de bescherming van de rechten van min 65-jarigen te monitoren en effectief te bewaken. Dit kan door op korte termijn de middelen niet samen te voegen en een eigen regeling met eigen middelen uit te werken voor personen jonger en ouder dan 65 jaar.

We vragen aan het beleid bij elke beleidsingreep vooraf goed te onderzoeken **wat de financiële impact zal zijn en hiervoor extra middelen te voorzien**. Wanneer het budget ontspoot, volgen er besparingen. Om effecten van beleid goed in te schatten en eventuele bijstellingen te beheersen, is het relevant om stapsgewijs tewerk te gaan.

4.3 Aanbeveling

- ✓ Voor NOOZO is de eerste doelstelling op korte termijn een beleid dat toegang geeft tot hulpmiddelen voor plus 65-jarigen. Tijdelijk een ander beleid met eigen budget voor een verworven handicap na 65 en onder de 65 jaar is mogelijk. De uiteindelijke doelstelling op langere termijn is een leeftijdsonafhankelijk hulpmiddelenbeleid.
- ✓ Ga stapsgewijs tewerk in de realisatie van het recht op hulpmiddelen voor 65 plus.
- ✓ Garandeer het behoud van rechten voor personen onder 65 jaar.
- ✓ Hanteer het standstill principe voor rechten die nu al bestaan voor min 65-jarigen in strikte zin:
  - Onderzoek de financiële impact van elke geplande beleidsingreep.
  - Monitor de effecten voor min 65-jarigen bij beleidsingrepen ten gunste van 65-plussers.
  - Voorzie een eigen budget voor maatregelen ten gunste van plus 65-jarigen.

5. Erkenning van handicap

5.1 Handicap erkend buiten het VAPH

In punt 2.4. schetsten we de problematiek van wie reeds een handicap had voor 65 jaar, maar nog geen erkenning van het VAPH. Het gaat over:

- Wie een erkenning heeft van de voorgangers van het VAPH zoals RSRMV, Fonds 81, VFSIPH.
- Mensen met een officieel attest of uitspraak van een andere overheidsdienst (ministerie sociale voorzorg, VDAB, onderwijs, ...) een verzekeringsinstelling, een ziekenfonds of een gerechtelijke instantie, waaruit blijkt dat de handicap officieel is vastgesteld voor de aanvrager 65 jaar geworden is.
- De beperkingen van toen worden echter geëvalueerd vanuit het huidige decreet.

NOOZO stelt de werkwijze in vraag waarbij de beperkingen van voor 65 jaar met terugwerkende kracht geëvalueerd worden vanuit het huidige decreet.

- Mensen met een tekort aan informatie in hun dossier dreigen slachtoffer te worden in vergelijking met personen voor wie de info wel ter beschikking is.
- Er is duidelijk een ernstig vermoeden van handicap voor 65 jaar vanuit de gegevens van andere instanties. In elk geval worden deze mensen al langer met beperkingen geconfronteerd dan mensen met een handicap die na hun 65 verworven wordt.
- Het is ook vreemd dat voor toegang tot rechtstreeks toegankelijke hulp een vermoeden van handicap volstaat en dit vermoeden helemaal niet geldt voor de toegang tot individuele hulpmiddelen. Een aanwijzing voor een handicap voor 65 jaar door beoordeling door een officiële instantie in combinatie met de actuele handicap-situatie na 65 jaar zijn ernstige argumenten om toegang te geven tot hulpmiddelen.

NOOZO stelt voor om voor de groep met officiële aanwijzingen van handicap voor 65 jaar de evaluatie handicap in het nu te doen en niet te kijken naar de beperkingen van voor 65 jaar. Hiervoor moet de regelgeving niet ernstig wijzigen en de uitvoering kan binnen de bevoegdheid en manier van werken in het VAPH.

5.2 Effecten van eigen inzet

Mensen met een eerdere lichte handicap doen vaak geen beroep op ondersteuning door officiële instanties vanuit een zekere trots en streven naar zelfstandigheid. Hulpmiddelen gebruiken maakt een handicap zichtbaar. Dit maakt mensen terughoudend in het gebruik van hulpmiddelen. Zij spannen zich vaak extra in om zonder hulpmiddel te functioneren. Het is spijtig dat mensen daardoor op latere leeftijd slachtoffer worden van hun inzet.

De leeftijdsgrens voor deze groep leidt ertoe dat wie goed geïnformeerd is nog snel voor zijn 65ste verjaardag een bijstandsvraag stelt.

NOOZO stelt voor om inschrijving in en erkenning door het VAPH zonder concrete ondersteuningsvraag mogelijk te maken.

5.3 Een bijkomende aandoening

De handicapsituatie van mensen met een erkende handicap voor 65 jaar kan evolueren na 65 jaar. Indien de onderliggende aandoening verergert, kan de persoon extra bijstand aanvragen bij het VAPH. Er duiken problemen op als er sprake is van een nieuwe aandoening. Zeker wanneer deze handicapsituatie aanleiding geeft tot bijstandsvragen op andere levensdomeinen dan diegene waar er voordien reeds tussenkomsten waren. Bijvoorbeeld: een rolstoelgebruiker wegens paraplegie (jonger dan 65) heeft recht op woningaanpassingen. Na 65 jaar wordt deze persoon ernstig slechtziende wegens glaucoom en vraagt hulpmiddelen voor het zicht. Deze persoon had nog geen bijstand op het terrein van communicatie maar vraagt dit nu wel. Volgens NOOZO moet de

geëvolueerde handicapsituatie in zijn totaliteit beoordeeld worden en niet vanuit de nieuwe visuele aandoening.

NOOZO stelt voor de effecten van een nieuwe aandoening niet anders te beoordelen dan de verergering van een aandoening. Het gaat over een geëvolueerde handicapsituatie en niet over een nieuwe situatie.

5.4 Telkens hetzelfde verhaal

Hulpmiddelen worden door verschillende instanties toegekend:

- De VSB
- Het VAPH
- De VDAB voor werk
- Onderwijs hulpmiddelen (agentschap voor onderwijsdiensten)
- Woningaanpassingen voor 65-plussers (vanuit het agentschap wonen)

De doelgroep van deze systemen is niet altijd gelijk. Elke instantie hanteert eigen criteria in functie van de eigen doelstellingen. We spreken ons niet uit over deze verspreiding van verantwoordelijkheden. Toch willen we ingaan op één aspect van de problematiek: mensen moeten voor verschillende instanties vaak dezelfde info aanreiken en opnieuw hun verhaal doen. Dit kan verminderd worden door meer gebruik te maken van dezelfde gegevens en voort te bouwen op elkaars aanpak. Dit voorkomt nutteloze screening en helpt voor de vlotte afhandeling van het dossier. De VDAB bouwt voort op toegekende individuele materiële hulp door het VAPH. Dit kan omdat de definitie handicap van het VAPH strenger is dan deze van arbeidshandicap bij de VDAB. Maar omgekeerd zijn er ook situaties waarin een toekenning door de VDAB voldoende argument kan zijn voor het VAPH. Bijvoorbeeld: een toegekende tv-loop voor arbeid is voldoende indicatie van handicap.

NOOZO stelt voor de erkenning van handicap van andere instanties over te nemen. De beoordeling of men recht heeft op een hulpmiddel vanuit het VAPH gebeurt wel door het VAPH.

5.5 Aanbeveling

- ✓ Werk op korte termijn binnen het VAPH oplossingen uit voor wie reeds een handicap had voor de leeftijd van 65 (erkend door een andere instantie dan het VAPH). Beschouw deze erkenning als een vermoeden van handicap. Beoordeel de handicapsituatie en de bijstandsvraag in de actuele situatie.
- ✓ Maak inschrijfbaarheid en erkenning door het VAPH zonder concrete ondersteuningsvraag mogelijk voor personen jonger dan 65.
- ✓ De effecten van een nieuwe aandoening na 65 jaar vragen geen andere beoordeling dan de verergering van de aandoening die voor 65 jaar bestond. Beoordeel de situatie na 65 jaar zoals voor 65 jaar.
- ✓ Voorkom nodeloze dubbele inschalingen. Zorg ervoor dat instanties meer gebruik kunnen maken van informatie die reeds door een andere instantie is verzameld voor wat betreft de erkenning van handicap.

6. Handicap door ouderdom of ontstaan op jongere leeftijd

6.1 Principieel gelijk met praktische verschillen

NOOZO wil principieel geen onderscheid maken tussen een handicap die ontstaan is door een aandoening of ongeval op jongere leeftijd en een handicap die ontstaat door het ouder worden of door een ongeval na de leeftijd van 65 jaar.

De ambities en mogelijkheden op het terrein van zelfstandigheid verwerven en participatie zullen binnen een leeftijdsgroep sterk verschillen en zullen mogelijk tussen leeftijdsgroepen verschillen. Wat telt is dat het verhogen van zelfstandigheid en participatie via hulpmiddelen voor iedereen mogelijk wordt, ongeacht de leeftijd.

Niet iedereen met een handicap maakt gebruik van hulpmiddelen. Stijgt dit aantal volgens leeftijd of net niet? In elk geval willen ouderen actief en zelfstandig ouder worden. Wat men met zijn leven wil is heel bepalend voor het gebruik van hulpmiddelen.

Door het VAPH kan de bijstand alleen toegekend worden "als de noodzaak, de gebruiksfrequentie, de werkzaamheid en de doelmatigheid van de bijstand in functie zijn van de handicap, en in verhouding staan tot het bedrag van de gevraagde bijstand."⁴

Toepassing van dit beoordelingskader zal ervoor zorgen dat functieverlies niet automatisch leidt tot het toekennen van een hulpmiddel. Een goede beoordeling op maat van de individuele situatie van een aanvrager zal ertoe leiden dat er geen kosten zonder gunstig effect gedaan worden. Het zal de uitgaven ook beperken.

In welke mate en hoe dit beoordelingskader momenteel wordt gehanteerd is onduidelijk. Dit geldt zowel voor de toekenningen als de weigeringen. Meer inzicht hierin is wenselijk.

Het gehanteerde beoordelingskader van het VAPH kan voor NOOZO behouden blijven voor plus 65-jarigen. Het is de individuele situatie van de aanvrager die telt en niet de maatschappelijke verwachting ten aanzien van jongere versus oudere mensen.

Bij mensen met een handicap stellen we vast dat een aantal mensen het potentieel van hulpmiddelen niet benutten door gebrek aan info over wat hen kan helpen en wat de terugbetalingsmogelijkheden zijn. Ook de opleg van een eigen bijdrage werkt belemmerend. Betaalbaarheid van hulpmiddelen is een belangrijke hefboom tot het gebruik ervan. Soms ervaart men het gebruik van een hulpmiddel als stigmatiserend. Dit alles speelt sterker voor mensen met een net verworven handicap. Al deze mechanismen zullen ook spelen voor ouderen. Uiteraard willen we dat het beleid er voor alle leeftijden op inzet deze mechanismen te

ondervangen. Zo voorkomen we dat mensen mogelijkheden niet benutten.

In principe staat NOOZO voor een gelijke benadering ongeacht de leeftijd. In de praktijk zien we echter verschillen die beleidsmatig kunnen gebruikt worden.

- De eerste jaren in VSB leren ons dat in 2019 82% van de mobiliteitshulpmiddelen wordt gekocht voor mensen van 65+. En 50% voor 80 jaar en ouder.⁵ Ook zitten er variaties in welke hulpmiddelen meer door ouderen en meer door jongeren worden gebruikt. Ouderen gebruiken meer loophulpmiddelen en scooters. Jongeren gebruiken meer driewiel fietsen, stahulp en elektronische rolstoelen. Soortgelijke variaties kan men ook verwachten voor andere types hulpmiddelen. Hierop kan een beleid anticiperen bij de uittekening van een stapsgewijze uitbreiding.
- Een handicapsituatie is context gebonden. Wie in een toegankelijke residentiële voorziening leeft of in een thuissituatie kan andere zaken nodig hebben. In het kader van het VIPA zijn in een woonvoorziening voor personen met een handicap, erkend ouderinitiatief, assistentiewoning of een woonzorgcentrum reeds een aantal woningaanpassingen voorzien. Ook de aanwezigheid van bepaalde standaard hulpmiddelen die gedeeld worden en zorgpersoneel kan aanleiding geven tot andere individuele noden. Daarom voorziet het VAPH in een aanvullende aanpak.
- Mensen die in een woonzorgcentrum verblijven hebben al een zorgkader rond zich en wonen gemiddeld in een meer toegankelijke omgeving. Alhoewel ook hier voor een aantal handicaps en individuen grote uitdagingen blijven, bijv. dove VGT-gebruikers. Mensen in de thuissituatie betreft een grotere groep met een grotere vraag naar hulpmiddelen. Het lijkt billijk dat er een onderscheid gemaakt wordt tussen mensen die in de thuissituatie verblijven en anderen die in een woonzorgcentrum verblijven.

- De levensverwachting van bewoners in een woonzorgcentrum is beperkt. Er zijn andere mogelijkheden tot hergebruik of gedeeld gebruik. Daarom voorziet de VSB in huur in plaats van aankoop. Dergelijke overwegingen kunnen ook gemaakt worden voor een aantal andere hulpmiddelen. Voor nog andere hulpmiddelen geldt dit mogelijk niet.
- De hernieuwingstermijnen in de VSB variëren volgens de leeftijd.⁶ In een aantal situaties komen hulpmiddelen enkel in huur in plaats van aankoop. Er is weinig informatie over de effectiviteit van deze maatregelen. Toch zijn dergelijke mechanismen ook te overwegen voor andere hulpmiddelen bij uitbreiding naar 65-plussers.
- Mensen met een handicap ervaren zelf vaak een verschil in de bijdrage tot zelfstandigheid en/of participatie die het ene hulpmiddel biedt versus het andere. Als het ware kan men een rangschikking maken van hulpmiddelen die het meest bijdragen. Op basis hiervan kan men stapsgewijs de toegang tot hulpmiddelen uitbouwen voor 65-plussers en starten met de hulpmiddelen die voor hen gemiddeld het meest winst opleveren.

NOOZO vindt het wenselijk te onderzoeken of er best een onderscheid wordt gemaakt tussen mensen in een thuissituatie versus een woonzorgcentrum en personen ouder of jonger dan 80 jaar.

6.2 Aanbeveling

- ✓ NOOZO ziet geen principiële onderscheid in de benadering van de nood aan hulpmiddelen voor mensen onder en boven de leeftijd van 65.
- ✓ De indicering (“wie komt in aanmerking waarvoor”) kan op een gelijke manier gebeuren zoals nu in het VAPH: beoordeling van de doelmatigheid van de bijstand in functie van de handicap en in verhouding tot de kost.
- ✓ De doelstelling op langere termijn is een leeftijdsonafhankelijk hulpmiddelenbeleid. De weg ernaartoe ziet NOOZO op korte

termijn in een gericht beleid dat stapsgewijs het recht voor 65-plussers realiseert.

- ✓ Een scenario is om te starten met thuiswonenden en de leeftijdsgroep tot 80 jaar. Een andere mogelijkheid is om te starten met bepaalde hulpmiddelen en andere later. Voorwaarde daarvoor is dat de toegang tot hulpmiddelen voor mensen in een woonzorgcentrum en boven de 80 jaar op een redelijke termijn in het verschiet ligt.

7. Kopen en hergebruik

Zowel in het VAPH als de VSB worden in principe hulpmiddelen door de gebruiker gekocht en geheel of gedeeltelijk gefinancierd door de overheid. Uitzonderingen zijn:

- In het VAPH: huur van communicatiehulpmiddelen voor mensen met een snel degeneratieve aandoening.
- In het VSB: huur voor mensen met een snel degeneratieve aandoening, voor mensen in een woonzorgcentrum, voor thuiswonende 85-plussers en mensen in revalidatie.

Volgens het regeerakkoord en de beleidsnota van de minister van Welzijn wil men de mogelijkheden voor huur en hergebruik verder onderzoeken.⁷ Vanuit de ervaringen op het terrein willen we volgende bedenkingen formuleren.

7.1 Huur

Zowel in VSB als in het VAPH past men in een aantal situaties een huursysteem toe vanuit kostenefficiëntie overwegingen. Men vangt hiermee de situaties op waarbij mensen door een evolutie in hun handicap of overlijden het hulpmiddel niet meer (kunnen) gebruiken terwijl het nog inzetbaar is voor anderen.

Vanuit kostenefficiëntie:

- Het systeem voorkomt vooral ondergebruik van hulpmiddelen. Mobiliteitshulpmiddelen huren in woonzorgcentra en door 85-

plussers blijkt goedkoper te zijn dan aankoop. In welke mate dit ook voor andere hulpmiddelen en andere situaties kan gelden is heel onduidelijk. In elk geval werkt de kostenbesparing enkel als het hulpmiddel door meerdere mensen kan gebruikt worden binnen de normale levensduur van het hulpmiddel, bij een hoge rotatie van het hulpmiddel en weinig maatwerk.

- Het is een grote investering voor verstrekkers en met enig risico: gaat het hulpmiddel voldoende kunnen ingezet worden tijdens de levensduur ervan? Voor verstrekkers wordt het pas lonend bij hoge huurprijzen of wanneer men in een collectieve woonvorm (zoals een woonzorgcentrum) bij meerdere klanten tegelijkertijd kan komen. Dit gaat soms ten koste van maatwerk voor de klant.

Vanuit de gebruikers:

- Krijgen mensen het meest geschikte hulpmiddel op deze manier? Maatwerk wordt moeilijker. Als maatwerk onomkeerbaar is, belemmert dit een goede oplossing voor de volgende gebruiker.
- Bij huur is de keuze uit het aantal verstrekkers beperkt. Het systeem zet er ook op in om verschillende hulpmiddelen bij diezelfde verstrekker te bekomen.
- Er zijn weinig klachten over huur in het systeem van VSB. De overheid heeft gegevens over de kostenefficiëntie. Of huur tot goede oplossingen voor de gebruiker leidt, vraagt onderzoek. NOOZO vraagt pas verdere stappen in huur te zetten als ook een evaluatie vanuit de noden van de gebruiker is onderzocht.
- Huur is geen goed antwoord op de noodzaak om hulpmiddelen langer te laten testen. Het is beter om in te zetten op langere testperiodes met demotoestellen van leveranciers. Dit werkt goed bij hoorapparaten en rolstoelen. Voor een aantal hoogtechnologische oplossingen voor mensen met een visuele handicap is uitgebreidere testing nodig om meer garanties te hebben voor een goede match tussen gebruiker en hulpmiddel.

Hier speelt sterk het aspect opleiding en ervaring om tot een goed gebruik te komen.

- Voor aangepaste computerprogramma's (zoals voor dyslexie, schermuitlezers, communicatie,...) vindt NOOZO het zinvol om de huur of abonnementsformules voor deze software te onderzoeken. Belangrijke elementen hierbij zijn:
  - Actueel blijven van de software;
  - Ontwikkelde verbeteringen kunnen gebruiken;
  - Kostprijs voor de overheid;
  - Haalbaarheid in de markt.
- De overheid legt nu zelf op of een hulpmiddel kan gekocht worden of moet gehuurd worden. De gebruiker heeft geen vrije keuze. Er kunnen situaties zijn die voor de gebruiker aanleiding geven voor de keuze voor huur in de plaats van aankoop. Bijvoorbeeld: misschien plan ik volgend jaar te verhuizen? Hoe stabiel is mijn gezondheidssituatie, enz. NOOZO pleit voor een soepeler keuzemogelijkheid voor de gebruiker waarbij het kosteneffect voor de overheid wordt in rekening gebracht.
- Formules van huur kunnen goed zijn voor bepaalde hulpmiddelen. Het is zeker niet voor alle hulpmiddelen de goede weg. Huur mag in elk geval nooit maatwerk in de weg staan.

7.2 Hergebruik

Met het project TR-eye-it speelt Blindenzorg Licht en Liefde in op een specifieke behoefte van mensen met een visuele handicap. Het project stelt tweedehandse hoogtechnologische hulpmiddelen tegen een kleine bijdrage ter beschikking om langere tijd uit te proberen of wanneer men niet in aanmerking komt voor een tussenkomst. Zo'n systeem kan de toegang tot hoogtechnologische hulpmiddelen voor mensen met een visuele handicap die ontstaat op latere leeftijd kostenefficiënt mogelijk maken.

De situatie van mensen met een snel degeneratieve aandoening is anders dan voor mensen met een niet evolutieve of traag

evolutieve handicap. Dit heeft zich vertaald in een gedeeltelijk specifiek beleid zowel in het VAPH als in de VSB.

In de periode voor de huurregeling omtrent communicatiemateriaal voor mensen met ALS had de ALS-liga een eigen uitleendienst. Deze ervaring heeft gediend voor het onderbouwen van de huurregeling communicatiehulpmiddelen voor mensen met een snel degeneratieve aandoening in het VAPH.

Vroegere initiatieven in het RSRMV en het VFSIPH voor de recuperatie van hulpmiddelen bleken niet goed te functioneren. De idee van hergebruik, uitlenen en uitproberen blijvend afvoeren omdat een algemene toepassing in het verleden niet werkte, komt niet overeen met beperkte andere ervaringen op het terrein. Daarom vindt NOOZO het wenselijk om een aantal proefprojecten rond hergebruik mogelijk te maken.

Zorgen voor een goed gebruik van dure hulpmiddelen draagt bij tot een draagvlak voor overheidsuitgaven voor hulpmiddelen.

7.3 Aanbeveling

- ✓ **Evalueer het nut van huur niet enkel vanuit de kostenzijde. Onderzoek welke klantentevredenheid er is met de systemen van huur.**
- ✓ **Voor een beperkt aantal types van producten kan huur of een abonnementsformule zinnig zijn. We denken dan vooral aan hoogtechnologische producten en software. Huur mag nooit maatwerk in de weg staan.**
- ✓ **Maak huur ook mogelijk als optie naast aankoop. Breng hierbij zowel het nut voor de gebruiker als het kosteneffect voor de overheid in rekening.**
- ✓ **Zet gerichte proeftuinen op rond hergebruik van hulpmiddelen.**

8. VSB versus VAPH

8.1 Nomenclatuur en refertelijst

De VSB werkt met een productenlijst waarin producent en naam vermeld worden en hoeveel tussenkomst er voorzien wordt. Wanneer de gebruiker uit deze lijst kiest, weet de gebruiker hoeveel hij/zij moet opleggen. Deze lijst komt tot stand in de adviescommissie hulpmiddelen waarin de leveranciers een grote impact hebben. Wanneer men van deze lijst wil afwijken is er een uitgebreidere aanvraagprocedure. De leverancier maakt de motivatie hiervoor op.

In het VAPH wordt gewerkt met een refertelijst. Achter de gehanteerde bedragen en andere bepalingen zoals hernieuwingstermijnen zit een marktrealiteit. De gebruiker kent zijn opleg op basis van de offerte van de verstrekker versus de bedragen in de refertelijst. Omdat de tussenkomstbedragen niet per producent en type zijn vastgelegd kan het marktmechanisme sterker spelen. De verstrekkers zijn minder uitdrukkelijk aanwezig in het proces om tot de refertelijst te komen.

8.2 Indicering en aanvraagprocedure

Medische indicatie of definitie handicap

De doelgroep van VSB en het VAPH zijn niet dezelfde.

Bij de VSB komt volgende doelgroep in aanmerking⁸: "elke gebruiker met een beperking van de mobiliteit, die een gevolg is van een fysieke, mentale, cognitieve of psychologische stoornis."

Dit geeft een rechtlijnig verband weer tussen aandoening en beperking van mobiliteit. Het voorschrift wordt opgesteld door een medicus en het voorstel van hulpmiddel en motivering door een erkend verstrekker.

Handicap is een relationeel begrip. Dezelfde aandoening bij een andere persoon in een andere context kan aanleiding geven tot andere noden en andere oplossingen. De aanpak bij het VAPH

vertrekt vanuit dit gegeven. De gehanteerde definitie voor de doelgroep sluit aan bij deze van het VN-verdrag.

Bij het VAPH komt volgens het decreet⁹ van 2004 volgende doelgroep in aanmerking: "handicap: elk langdurig en belangrijk participatieprobleem van een persoon dat te wijten is aan het samenspel tussen functiestoornissen van mentale, psychische, lichamelijke of zintuiglijke aard, beperkingen bij het uitvoeren van activiteiten en persoonlijke en externe factoren."

Dit is een ruimere definitie dan de definitie bij VSB. Ze sluit dichter aan bij deze van het VN-verdrag. Ze vraagt een multidisciplinaire benadering.

Voor indicering ("wie komt voor wat in aanmerking") wordt bij het VAPH via het multidisciplinair verslag en beoordeling door de Vlaamse Toeleidingscommissie (VTC) een multidisciplinaire aanpak gebruikt.

Beide systemen zijn gericht op gelijkaardige doelen: sociale integratie bij het VAPH en zelfstandigheid en participatie verhogen bij de VSB.

Het is onduidelijk tot welke verschillende resultaten deze twee verschillende manieren van aanpak en begripsomschrijvingen voor dezelfde situaties zou leiden. Inzicht hierin verwerven kan verhelderend zijn voor verdere beleidskeuzes.

Penhouders van de aanvraag

In de toeleiding naar een hulpmiddel in VSB zijn de arts en de verstrekker de penhouders van het opgemaakte dossier om tot een hulpmiddel te komen. De beoordeling gebeurt in de zorgkassen. Hierin zijn geen gebruikers betrokken.

Bij het VAPH zijn het de gebruiker en het multidisciplinair team die het dossier opmaken. De beoordeling gebeurt in de VTC waarin gebruikers zijn betrokken. In de aansluitende beoordeling door de

administratie of de Bijzondere Bijstandscommissie (BBC) zijn geen gebruikers betrokken.

Inbreng van de persoon

De VSB voorziet geen interne beroepsprocedure. Men kan wel een nieuwe aanvraag doen. Het VAPH voorziet een interne beroepsprocedure via de heroverwegingscommissie waar men zelf zijn dossier kan bepleiten. Ook bij de VTC kan men zelf gaan toelichten. Men kan voor beslissingen van beide agentschappen beroep aantekenen bij de arbeidsrechtbank.

In het VAPH kan men het eigen dossier online opvolgen. Bij de VSB is dit niet mogelijk.

Maatwerk

De VSB voorziet de mogelijkheid tot het aanvragen van hulpmiddelen buiten de productenlijst via de Bijzondere Technische Commissie. De verstrekker maakt het dossier hiervoor op.

Het VAPH voorziet in aanvragen voor producten buiten de referentielijst en/of een zeer uitzonderlijke zorgbehoefte bij de Bijzondere bijstandscommissie (BBC). De motivatie wordt opgemaakt door de gebruiker of het multidisciplinair team.

Gebruikers die accent leggen op eigen regie, voelen zich meer thuis in het systeem bij het VAPH. Gebruikers die zich meer willen laten leiden door een systeem dat het voor hen doet, voelen zich goed bij de aanpak van de VSB.

Beleidsontwikkeling

Het beleid van de VSB komt tot stand vanuit de administratie van de VSB. Ervaringen vanuit de werking van de bijzondere technische commissie hebben een impact op het beleid. De adviescommissie adviseert over de samenstelling van de productenlijst. In beide commissies zitten ook vertegenwoordigers van gebruikers.

In het VAPH wordt het beleid voorbereid door de permanente werkgroep hulpmiddelen. Deze bereidt de adviezen voor van het raadgevend comité aan de leidend-ambtenaar en de minister. Het aanvoelen van de verenigingen die zich in het VAPH en de VSB engageren is dat het beleid omtrent hulpmiddelen in het VAPH meer in een cultuur van overleg tot stand komt.

8.3 Model VSB of VAPH

Zowel voor VSB als het VAPH ontbreken een aantal beleidsrelevante gegevens. Info over het aantal aanvragen, toekenningen en weigeringen is beschikbaar. Bij navraag kan men dit ook uitsplitsen per type hulpmiddel. Wat ontbreekt is info over de weigeringen. Waarom worden ze geweigerd? Om welke administratieve redenen? Om welke inhoudelijke redenen?

Wat we ook niet kennen is de tevredenheid van de klant. In voorgaande paragrafen werden verschillen benoemd in aanpak en cultuur bij VAPH en VSB.

VSB is gebaseerd op bijdragen van de burger. Dit is een probleem voor wie geen bijdrage betaalde (om welke reden dan ook). Het is een probleem voor de Nederlandstalige Brusselaars. Dit zijn kwetsbare punten die we niet uit het oog mogen verliezen.

Een aantal beleidsmakers geven aan dat de uitbouw van een hulpmiddelenbeleid voor 65-plussers of dit van een leeftijdsonafhankelijk beleid zal plaatsvinden in de VSB. Voor NOOZO is dit geen vanzelfsprekend gegeven omwille van de kenmerken van de VSB:

- de beperkingen van het bijdrage systeem;
- de nomenclatuur wordt sterk bepaald door verstrekkers;
- de indicering is sterk medisch: omschrijving van de doelgroep, een medicus omschrijft de nood, wie beoordeelt aan de zijde van de overheid;
- inbreng van de gebruiker in heel het proces is beperkt;
- er zijn geen interne beroepsmogelijkheden;

- er is een beperktere inbreng in de beleidsvoering door de gebruikers.

8.4 Lage drempel

In het VAPH werd de voorbije jaren ingezet op vereenvoudiging van de aanvraagprocedure. VSB zet in op een vlotte aanpak via een digitale procedure. In het verdere beleid zijn deze inspanningen voor een eenvoudige aanvraagprocedure belangrijk. Met uitbreiding van het beleid dreigt in combinatie met de verspreiding van de bevoegdheden over meerdere beleidsdomeinen, ondoorzichtigheid in de regelgeving te ontstaan. Hierover vragen we aandacht.

Informatie over wat een hulpmiddel kan betekenen en de regelgeving om het aan te vragen zijn belangrijke drempelverlagers. Dit geldt nog sterker voor mensen met een net verworven handicap. Ook de betaalbaarheid door geen of beperkte eigen bijdrage is essentieel.

8.5 Aanbeveling

- ✓ Een verdere uitwerking van een beleid voor hulpmiddelen voor 65-plussers moet voor NOOZO rekening houden met volgende elementen alvorens men concrete keuzes maakt.
  - De keuze voor de manier van werken van de VSB is voor NOOZO geen vanzelfsprekendheid. Een aantal kenmerken van de aanpak van het VAPH zijn belangrijk: multidisciplinaire aanpak, gewicht van de gebruikers versus deze van de leveranciers in de beleidsvoering, inbreng van de aanvrager, interne beroepsmogelijkheden en rechten los van een bijdrage.
  - Zorg voor een lage drempel door eenvoudige aanvraagprocedures, doorzichtige regelgeving, goede informatie en betaalbare hulpmiddelen.
  - Beleidskeuzes moeten onderbouwd worden met evidentie uit de praktijk of onderzoek. Inzichten over de effectiviteit van de aanpak VSB en VAPH ontbreken. Er is weinig informatie

over de beoordeling van de doelmatigheid van de bijstand in functie van de handicap en in verhouding tot de kost. Inzichten op beide terreinen zijn relevant voor verdere beleidskeuzes.

9. Eindnoten

---

¹ Beleidsnota 2019 – 2024 minister van welzijn
p. 85: 1.2.8 OD We onderzoeken de mogelijkheden en de noodzakelijke voorwaarden van een leeftijdsonafhankelijk hulpmiddelenbeleid:
We verkennen de mogelijkheden en impact van een evolutie naar een leeftijdsonafhankelijk hulpmiddelenbeleid en dit zowel budgettair als administratief en m.i.v. een onderzoek naar de mogelijkheid van een “huurbeleid”. Keuzevrijheid in het gebruik van hulpmiddelen en aanpassingen staat hierbij centraal.

We ontwikkelen een gedragen visie op een toekomstig hulpmiddelenbeleid voor personen met een zorgnood in Vlaanderen, en dit in nauwe samenwerking met het Agentschap Vlaamse sociale bescherming. Het gaat hierbij zowel om mobiliteits- als om andere hulpmiddelen en aanpassingen. Ook de mogelijkheden van het lenen of huren van hulpmiddelen worden maximaal benut waar dit een meerwaarde heeft.

² [Advies Vlaamse ouderenraad 2012](#): p. 11:

“De Vlaamse Ouderenraad acht het niet mogelijk dat het VAPH dezelfde middelen over meer mensen dient te verdelen. Er wordt niet gepleit voor het leeftijdsneutraal verdelen van de bestaande middelen maar wel voor het verhogen van de budgetten waardoor ook personen met een handicap die 65 jaar of ouder zijn gebruik kunnen maken van het ondersteunings- aanbod van het VAPH. Hierbij wordt ook gesuggereerd dat in het Woonzorgdecreet hulpmiddelen ingeschreven kunnen worden als nieuwe voorziening, waarbij de uitvoering van dit beleid zal gebeuren door het VAHP. Dit maakt een integratie van het hulpmiddelenbeleid op lange termijn mogelijk.”

³ Keunen, Stef, Steunpunt Gelijkekansenbeleid, In welke mate bevordert het Vlaamse beleid de inclusie van personen met een handicap?, p. 23-24

⁴ [Besluit](#) van de Vlaamse Regering tot vaststelling van de criteria, voorwaarden en refertebedragen van de tussenkomsten in de individuele materiële bijstand voor de sociale integratie van personen met een handicap, publicatiedatum Datum 13/07/2001, artikel 4.

- De materiële bijstand kan aan de persoon met een handicap alleen toegekend worden voor kosten die, door de behoefte die voortvloeit uit de handicap, noodzakelijk zijn voor zijn sociale integratie.
- De in het eerste lid bedoelde kosten moeten bijkomende uitgaven zijn ten opzichte van de uitgaven die een valide persoon in dezelfde omstandigheden moet doen.
- De bijstand kan alleen toegekend worden als de noodzaak, de gebruiksfrequentie, de werkzaamheid en de doelmatigheid van de bijstand in functie zijn van de handicap, en in verhouding staan tot het bedrag van de gevraagde bijstand dat vermeld staat op de refertelijst of op de refertelijst bis.

⁵ [Jaarverslag VSB 2019](#), p. 22 - 28.

---

⁶ [VSB hernieuwingstermijnen](#)

⁷ Regeerakkoord 2019 – 2024: Werf 4 VSB, pijler 5:

Pijler 5: Mobiliteitshulpmiddelen

- We onderzoeken hoe de tegemoetkomingen in kader van het mobiliteitshulpmiddelenbeleid als component opgenomen kunnen worden in het persoonsvolgend financieringsmodel dat ontwikkeld wordt.
- De mobiliteitshulpmiddelen werden reeds hervormd tijdens de vorige regeerperiode. We monitoren hoe dit loopt en waar we kunnen bijsturen.
- We brengen de impuls die gegeven werd aan hergebruik in kaart, en bewaken de betaalbaarheid van het hulpmiddel. Waar mogelijk optimaliseren we de lijst van hulpmiddelen en maken deze actueel met de laatste trends op de markt en conform de gestelde zorgvragen. We onderzoeken een vergoedbaarheid van tweedehandshulpmiddelen. De opgestarte hervormingen aangaande transparante en marktconforme prijszetting, recuperatie, hergebruik en renting worden verder gezet. We evalueren de efficiëntiewinsten door verhuur in de thuiszorg en breiden het systeem uit tot 75 plus op een manier die kostenefficiënter is dan verkoop. Hiertoe kan een onafhankelijke studie worden uitgevoerd.
- We onderzoeken gedeeld gebruik bij personen met een handicap, zowel naar eenvoudige aanvraag als betaling.

⁸ [Decreet](#) houdende de Vlaamse sociale bescherming, 18 mei 2018

Art. 119. § 1. Elke gebruiker met een beperking van de mobiliteit, die een gevolg is van een fysieke, mentale, cognitieve of psychologische stoornis, komt in aanmerking voor een tegemoetkoming voor een mobiliteitshulpmiddel als vermeld in artikel 105. Het mobiliteitshulpmiddel stelt de gebruiker in staat om zelfstandig of met minder hulp activiteiten of taken uit te voeren en bevordert de participatie van de gebruiker in de samenleving. De beperking van de mobiliteit van de gebruiker moet van definitieve aard zijn of ten minste gelijk zijn aan de hernieuwingstermijn die wordt bepaald met toepassing van artikel 107, 3°.

⁹ [Decreet](#) tot oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap, Datum 07/05/2004